

Konkurentnost zemalja srednje i istočne Europe osvrt na Rumunjsku

Izdavač Hrvatska gospodarska komora

Za izdavača Luka Burilović

Pripremio Sektor za financijske institucije i ekonomske analize

Odjel za ekonomske analize

Tel.: +385 (0)1 4828 373

E-mail: makroekonomija@hgk.hr

Web: hgk.hr

Prijelom INTERGRAFIKA TTŽ, Zagreb

Zagreb, srpanj 2018.

1. Uvodno

U vrijeme pretposljednega proširenja EU (1. siječnja 2007. godine) kada su se Europskoj uniji priključile Bugarska i Rumunjska, Hrvatska je bila na 61% prosjeka razvijenosti EU (mjereno prema BDP-u *per capita* prema paritetu kupovne moći (PPS) koji anulira utjecaj različitih razina cijena) te je prema tome pokazatelju bila razvijenija od Bugarske, Rumunjske, Poljske, Latvije, Litve i Mađarske.

Nakon tog proširenja uslijedila je gospodarska kriza koja je 2009. godine uzrokovala pad BDP-a gotovo svih zemalja EU, izuzev Poljske. Nakon višegodišnje gospodarske krize, prema podacima za 2017. godinu, situacija je takva da se Hrvatska nalazi na 61% prosječne razvijenosti EU. Time je Hrvatska danas među zemljama EU¹ razvijenija samo od Bugarske.

U promatranome razdoblju nakon izbijanja gospodarske krize, gotovo su sve zemlje EU10 povećale svoj BDP *per capita* po PPS-u kao prosjek EU28, izuzev Slovenije i Hrvatske, kod kojih je zabilježen pad. Među zemljama EU10, rumunjski, poljski i litvanski BDP *per capita* po PPS-u rastao je najviše (za 19, 18 i 17 postotnih bodova) kada se uspoređuju 2017. i 2007. godina.

Ako se nastavi trend brze dinamike rasta rumunjskog gospodarstva, Rumunjska bi se mogla vrlo brzo odmaknuti od Hrvatske i postati znatnije razvijenija od nje (mjereno prema BDP-u *per capita* po PPS-u kao prosjek EU28). Ipak, brza dinamika gospodarskoga razvoja Rumunjske može povoljno utjecati, tj. iskoristiti se kao prilika i za hrvatske poduzetnike. Naime, dvoznamenkasti godišnji realan rast osobne potrošnje (najveća komponenta BDP-a s udjelom od 62,6%) koji je 2017. godine zabilježen u Rumunjskoj (10,1%) stvara veliki prostor za plasiranje hrvatskih proizvoda na to tržište.

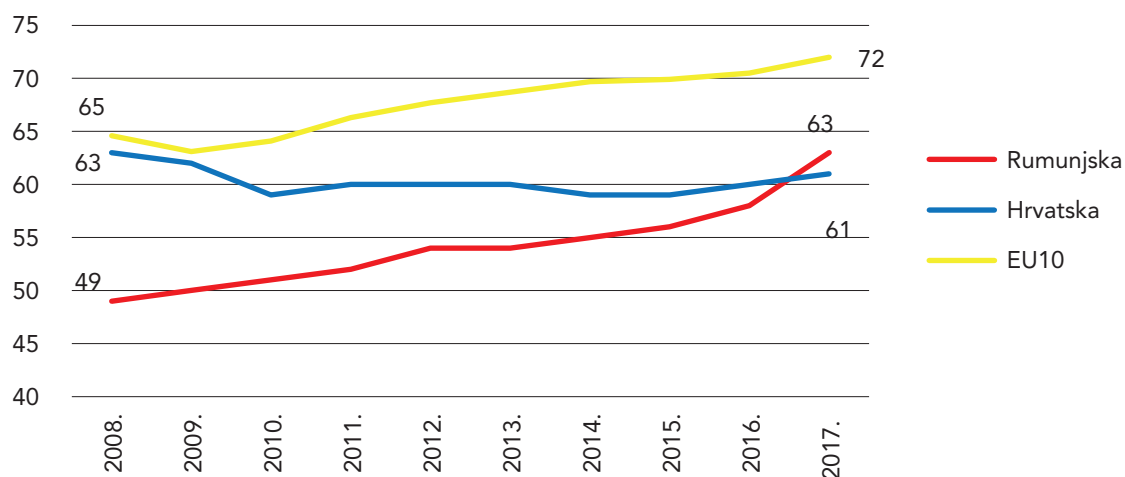
2. Gospodarske značajke

S obzirom na to da je gospodarska razvijenost Rumunjske znatno porasla u prve dvije godine članstva u EU (s 39% prosječne razvijenosti EU u 2006. godini, tj. posljednjoj godini prije pristupanja, na 49% u 2008. godini), objektivno je zaključiti da je Rumunjska vrlo dobro iskoristila ulazak u EU, tj. prednosti članstva u toj uniji.

	RUMUNJSKA 	HRVATSKA
Broj stanovnika	19,6443 milijuna (2017.)	4,1542 milijuna (2017.)
Broj stanovnika kao postotak ukupnog stanovništva EU-a	3,8% (2017.)	0,8% (2017.)
Bruto domaći proizvod (BDP)	187,939 milijardi EUR (2017.)	48,990 milijardi EUR (2017.)
BDP kao postotak BDP-a EU28	1,2% (2017.)	0,3% (2017.)
Datum pristupanja EU-u	1. siječnja 2007.	1. srpnja 2013.
Valuta	rumunjski leu (RON)	hrvatska kuna (HRK)

¹ Rumunjska, Bugarska, Slovačka, Slovenija, Češka, Poljska, Litva, Latvija, Estonija, Mađarska

BDP per capita (PPP), EU28 = 100

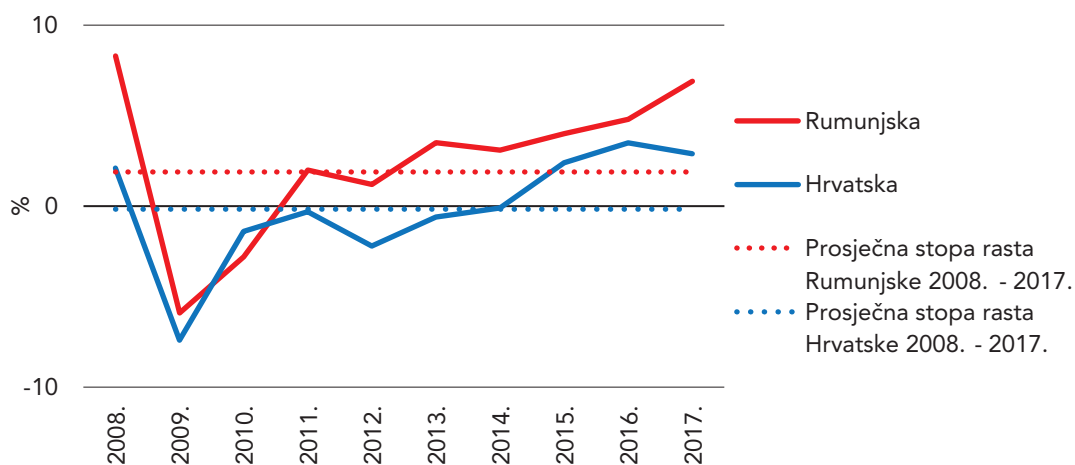
Izvor: Eurostat; obrada: HGK

Tako posljednjih deset godina (2008. – 2017.) gospodarstvo Rumunjske raste bržom dinamikom od prosjeka EU28 i od prosjeka EU10. Sa samo dvije godine recesije (2009. i 2010.), Rumunjska je četvrta među zemljama EU28 i druga (dijeli drugo mjesto sa Slovačkom) među zemljama EU10 s najbržom dinamikom prosječnoga rasta BDP-a u razdoblju 2008. – 2017. Konkretno, u 2017. godini Rumunjska je zabilježila drugu najveću (nakon Irske) stopu realnog rasta BDP-a među zemljama EU28 i najveću stopu rasta među zemljama EU10.

BDP Rumunjske u 2017. godini realno je bio 17,5% veći u odnosu na 2008. godinu, dok je BDP Hrvatske 4,1% manji.

Općenito, u posljednje tri godine (2015. – 2017.) Rumunjska bilježi solidne stope rasta BDP-a (iznad prosjeka EU28 i EU10), odnosno ubrzanje dinamike rasta BDP-a. Na takve stope rasta BDP-a znatan je utjecaj imao rast osobne potrošnje. Na kretanja osobne potrošnje povoljno su utjecale porezne reforme, koje su uključivale smanjenje PDV-a na hranu (stupilo na snagu 1. lipnja 2015.) i smanjivanje opće stope PDV-a (koja je smanjena u dva navrata: 1. 1. 2016. s 24% na 20% i 1. 1. 2017. s 20% na 19%). Smanjenje PDV-a na hranu i opće stope PDV-a utjecale su na zabilježeno smanjenje cijena, odnosno od lipnja 2015. do srpnja 2016. godine na godišnjoj se razini kontinuirano bilježila deflacija. Osim toga, na rast osobne potrošnje povoljno je utjecalo i podizanje minimalne plaće koje je uslijedilo u 2016. godini.

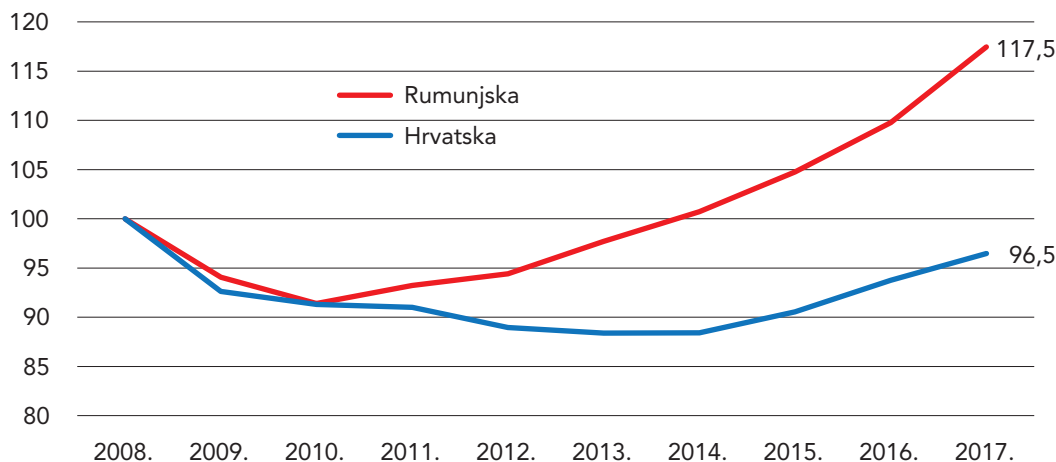
BDP, realne godišnje stope rasta

Izvor: Eurostat; obrada: HGK

U vrijeme kada je Rumunjska provodila porezne reforme (2015. – 2017.), Hrvatska je također provela dvije porezne reforme (1. 1. 2015. i 1. 1. 2017.) koje su utjecale na povećanje dohotka stanovništva te posljedično imale povoljan utjecaj na zabilježen trend povećanja osobne potrošnje, koja je i u slučaju Hrvatske najveća komponenta BDP-a (s udjelom od 57,6%).

BDP, realni indeksi, 2008. = 100

Izvor: Eurostat; obrada: HGK

Iako osobna potrošnja ima najveći udio u BDP-u i u Rumunjskoj i Hrvatskoj, taj je udio nešto veći (za pet postotnih bodova) u Rumunjskoj. Razlika u udjelu bruto investicija u fiksni kapital u BDP-u nešto je manja (2,7 postotnih bodova u korist Rumunjske), ali je zato razlika u udjelu izvoza roba i usluga znatna. Naime, u Hrvatskoj je vrijednost izvoza roba i usluga 51,3% u postotku BDP-a, dok u Rumunjskoj ta brojka iznosi 41,4%. Pritom, u Hrvatskoj izvoz usluga ima puno važniji udio u ukupnom izvozu (važnu ulogu ima turizam) u odnosu na rumunjski, odnosno u Hrvatskoj je vrijednost izvoza roba manja u odnosu na izvoz usluga, dok je u Rumunjskoj vrijednost izvoza roba 2,8 puta veća od vrijednosti izvoza usluga. Tako je i omjer vrijednosti robnoga izvoza i BDP-a Rumunjske (30,4%) veći nego u Hrvatskoj (24%). Iako obje zemlje bilježe deficit robne vanjskotrgovinske razmjene, taj deficit je, u relativnim iznosima, puno veći u Hrvatskoj (uvoz je 70% veći od izvoza) nego u Rumunjskoj (uvoz je 20,9% veći od izvoza).

Struktura BDP-a Rumunjske i Hrvatske u 2017. godini

	DOMAĆA POTRAŽNJA		INOZEMNA POTRAŽNJA			UVOZ ROBA I USLUGA			BRUTO DOMAĆI PROIZVOD (TRŽIŠNE CIJENE)
	Konačna potrošnja	Bruto investicije	Izvoz roba i usluga	Robe	Usluge	Ukupno	Robe	Usluge	
Rumunjska, mil. leua	667.077	209.505	355.730	261.193	94.537	-373.979	-315.681	-58.298	858.333
- struktura (%)	78	24	41	30	11	-44	-37	-7	100
Hrvatska, mil. kuna	280.905	76.520	186.793	87.106	99.687	-178.575	-147.943	-30.632	365.643
- struktura (%)	77	21	51	24	27	-49	-40	-8	100

Izvor: DZS, Statistički ured Rumunjske; izračun: HGK

Domaća potražnja u Hrvatskoj čini 66% ukupne potražnje, a u Rumunjskoj je taj postotak veći (70,8%), što je donekle i očekivano s obzirom na to da je Rumunjska kao zemlja veće tržište, tj. ima više stanovnika od Hrvatske.

Razlika u gospodarstvima Hrvatske i Rumunjske uočljiva je i u strukturi bruto dodane vrijednosti po djelatnostima. Naime, dok u Rumunjskoj najveću važnost imaju industrijske djelatnosti, a zatim grupa uslužnih djelatnosti trgovine, prometa i turizma, u Hrvatskoj je taj redoslijed obrnut.

Udjeli djelatnosti u BDV-u

Djelatnosti	Rumunjska 2017. (%)	Rumunjska 2010. (%)	Promjena udjela 2017.-2010.	Hrvatska 2017. (%)	Hrvatska 2010. (%)	Promjena udjela 2017.-2010.
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	4,8	6,1	-1,3	3,9	4,8	-0,9
Prerađivačka industrija, rudarstvo i vađenje te ostale industrije	26,7	33,4	-6,7	20,7	20,2	0,6
Građevinarstvo	6,5	8,6	-2,1	5,3	6,7	-1,4
Trgovina na veliko i na malo, prijevoz i skladištenje, smještaj, priprema i usluživanje hrane	20,6	13,9	6,7	23,1	20,2	2,9
Informacije i komunikacije	5,7	4,2	1,4	4,5	4,9	-0,4
Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	3,1	2,6	0,5	6,1	6,7	-0,6
Poslovanje nekretninama	8,5	9,5	-1,0	9,7	9,6	0,1
Stručne, znanstvene, tehničke, administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	7,6	5,4	2,2	8,4	8,3	0,1
Javna uprava i obrana, obrazovanje, djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	13,0	13,2	-0,2	15,0	15,6	-0,6
Ostale uslužne djelatnosti	3,6	3,1	0,5	3,2	2,9	0,3

Izvor: DZS, Statistički ured Rumunjske; obrada: HGK

U Rumunjskoj se uočava velika promjena važnosti navedenih djelatnosti tijekom vremena. Naime, u 2010. godini industrijske djelatnosti imale su znatno veću važnost nego danas, a porastao je zajednički udio uslužnih djelatnosti trgovine, prometa i turizma. Iako nisu dostupni podaci za 2016. i 2017. godinu zasebno po svakoj djelatnosti, prema dostupnim i opisanim podacima o osobnoj potrošnji, može se zaključiti da je veliki rast udjela tih uslužnih djelatnosti znatnim dijelom rezultat porasta trgovine (koja velikim dijelom čini osobnu potrošnju).

U strukturi rumunjskoga gospodarstva posljednjih godina znatno je pao udio industrije, dok je industrija u Hrvatskoj, iako u maloj mjeri, povećala svoj udio.

Drugim riječima, vladine mjere smanjivanja PDV-a u Rumunjskoj i poreznog rasterećenja dohotka u Hrvatskoj znatno su utjecale na povećanu potrošnju, tj. promet u trgovini na malo te posljedično i na rast važnosti djelatnosti trgovine.

DESET NAJVAŽNIJIH VRSTA PROIZVODA U RUMUNJSKOM UVOZU 2017. GODINE			DESET NAJVAŽNIJIH VRSTA PROIZVODA U HRVATSKOM UVOZU 2017. GODINE		
Opis	Vrijednost uvoza u 000 EUR	Udio uvoza proizvoda u ukupnom uvozu (%)	Opis	Vrijednost uvoza u 000 EUR	Udio uvoza proizvoda u ukupnom uvozu (%)
UKUPNO UVOZ	75.663.688	100,0	UKUPNO UVOZ	21.892.566	100,0
ELEKTRIČNI STROJEVI I OPREMA TE DIJELOVI ZA NJIH; APARATI ZA SNIMANJE I REPRODUKCIJU ZVUKA, APARATI ZA SNIMANJE I REPRODUKCIJU TELEVIZIJSKE SLIKE I ZVUKA TE DIJELOVI I PRIBOR ZA TE PROIZVODE	11.711.465	15,5	MINERALNA GORIVA, MINERALNA ULJA I PROIZVODI NJIHOVE DESTILACIJE; BITUMENSKE TVARI; MINERALNI VOSKOVI	2.928.602	13,4
NUKLEARNI REAKTORI, KOTLOVI, STROJEVI, APARATI I MEHANIČKI UREĐAJI; DIJELOVI ZA NJIH	9.264.696	12,2	NUKLEARNI REAKTORI, KOTLOVI, STROJEVI, APARATI I MEHANIČKI UREĐAJI; DIJELOVI ZA NJIH	2.118.416	9,7
VOZILA, OSIM TRAČNIČKIH TE DIJELOVI I PRIBOR ZA NJIH	6.923.260	9,2	ELEKTRIČNI STROJEVI I OPREMA TE DIJELOVI ZA NJIH; APARATI ZA SNIMANJE I REPRODUKCIJU ZVUKA, APARATI ZA SNIMANJE I REPRODUKCIJU TELEVIZIJSKE SLIKE I ZVUKA TE DIJELOVI I PRIBOR ZA TE PROIZVODE	1.711.130	7,8
MINERALNA GORIVA, MINERALNA ULJA I PROIZVODI NJIHOVE DESTILACIJE; BITUMENSKE TVARI; MINERALNI VOSKOVI	4.996.301	6,6	VOZILA, OSIM TRAČNIČKIH TE DIJELOVI I PRIBOR ZA NJIH	1.627.563	7,4
PLASTIČNE MASE I PROIZVODI OD PLASTIČNIH MASA	4.116.247	5,4	FARMACEUTSKI PROIZVODI	1.009.308	4,6
FARMACEUTSKI PROIZVODI	2.952.884	3,9	PLASTIČNE MASE I PROIZVODI OD PLASTIČNIH MASA	934.486	4,3
ŽELJEZO I ČELIK	2.607.702	3,4	ODJEĆA I PRIBOR ZA ODJEĆU, PLETENI ILI KAČKANI	596.398	2,7
PROIZVODI OD ŽELJEZA I ČELIKA	2.328.343	3,1	OPTIČKI, FOTOGRAFSKI, KINEMATOGRAFSKI I MJERNI INSTRUMENTI, INSTRUMENTI ZA ISPITIVANJE TOČNOSTI, MEDICINSKI INSTRUMENTI I APARATI; NJIHOVI DIJELOVI I PRIBOR	588.775	2,7
OPTIČKI, FOTOGRAFSKI, KINEMATOGRAFSKI I MJERNI INSTRUMENTI, INSTRUMENTI ZA ISPITIVANJE TOČNOSTI, MEDICINSKI INSTRUMENTI I APARATI; NJIHOVI DIJELOVI I PRIBOR	1.659.633	2,2	PROIZVODI OD ŽELJEZA I ČELIKA	573.387	2,6
KAUČUK I PROIZVODI OD KAUČUKA	1.424.474	1,9	ŽELJEZO I ČELIK	535.296	2,4

Izvor: ITC; obrada: HGK

Dio te trgovine sigurno uključuje i maloprodajni promet uvoznim proizvodima. Struktura deset najvažnijih vrsta proizvoda rumunjskog i hrvatskoga uvoza dosta je slična, tj. među deset grupa proizvoda koji se najviše uvoze, osam je istih. Povećanje potrošnje uvoznih proizvoda u Rumunjskoj povećava mogućnost plasiranja i hrvatskih proizvoda na to tržište, ali da bi se dobro adekvatno iskoristila ta mogućnost, ti proizvodi moraju, među ostalim, biti konkurentni.

3. Konkurentnost

3.1. Globalni indeks konkurentnosti

Konkurentnost proizvoda i usluga povoljno utječe na cijelo gospodarstvo, tj. kretanja gospodarske aktivnosti. U Hrvatskoj postoje veliki izazovi za konkurentnost hrvatskih proizvoda i usluga i za održavanje te konkurentnosti na razini, a to se odnosi i na domaće i na inozemno tržište. S jedne strane, na domaćem tržištu postoji velika konkurencija uvoznih proizvoda, a na inozemnom tržištu (hrvatski izvoz) hrvatski se proizvodi suočavaju s velikim brojem proizvoda iz cijeloga svijeta s obzirom na to da su danas kanali distribucije, tj. infrastruktura znatno razvijeniji te je znatan broj proizvoda iz cijeloga svijeta relativno lako dostupan u velikoj većini zemalja.

Važnost konkurentnosti prepoznao je i Svjetski gospodarski forum (WEF) koji svake godine, od 1979. godine, provodi mjerenja konkurentnosti velikog broja zemalja svijeta te izrađuje Globalni indeks konkurentnosti (eng. *Global Competitiveness Index – GCI*), koji je priznat kao vodeća svjetska usporedba konkurentnosti. Izrada Globalnog indeksa konkurentnosti temelji se na anketiranju poslovnih subjekata u svakoj zemlji (Ispitivanje mišljenja rukovoditelja) i statističkim podacima.

U posljednjem su izvještaju 2017/18 obrađeni odgovori 12.775 ispitanika (poslovnih rukovoditelja) iz 137 zemalja svijeta. GCI definira konkurentnost kao skup institucija, politika i čimbenika koji određuju razinu produktivnosti neke zemlje, a razina produktivnosti određuje razinu prosperiteta koju gospodarstvo može postići. Razina produktivnosti također određuje stope povrata dobivenih ulaganjem u gospodarstvo, što je temeljni pokretač njezinih stopa rasta. Drugim riječima, konkurentna ekonomija s vremenom raste brže.

Prema posljednjem izvještaju, Rumunjska je sa 68. mjestom bila najlošije rangirana zemlja EU10. Hrvatska je istodobno zauzela 74. mjesto te tako **od Rumunjske bila lošije rangirana za šest mjesta**. Time je Rumunjska zauzela isto 68. mjesto kao i 2008. godine, no relativno promatrano, današnje 68. mjesto nešto je povoljnije nego to isto mjesto prije deset godina jer su u tom izvještaju bile tri zemlje manje (2017. godine bila je 68. od 137 zemalja, a 2008. 68. od 134 zemlje). S druge strane, Hrvatska je danas za 13 mjesta lošije rangirana nego prije deset godina.

Iako su rangovi konkurentnosti Rumunjske isti u 2008. i 2017. godini, između tih godina bilježile su se znatne oscilacije. Tako je Rumunjska najbolje bila rangirana 2015. godine (53. mjesto – u vrijeme kada su najavljene porezne reforme), a najlošije je bila rangirana 2012. godine (78. mjesto). U istom razdoblju u Hrvatskoj su se bilježile nešto manje izražene oscilacije, odnosno konkurentnost Hrvatske najbolje je bila rangirana 2008. (61. mjesto), a najlošije 2012. godine (iste godine kao i Rumunjska), kada je bila na 81. mjestu.

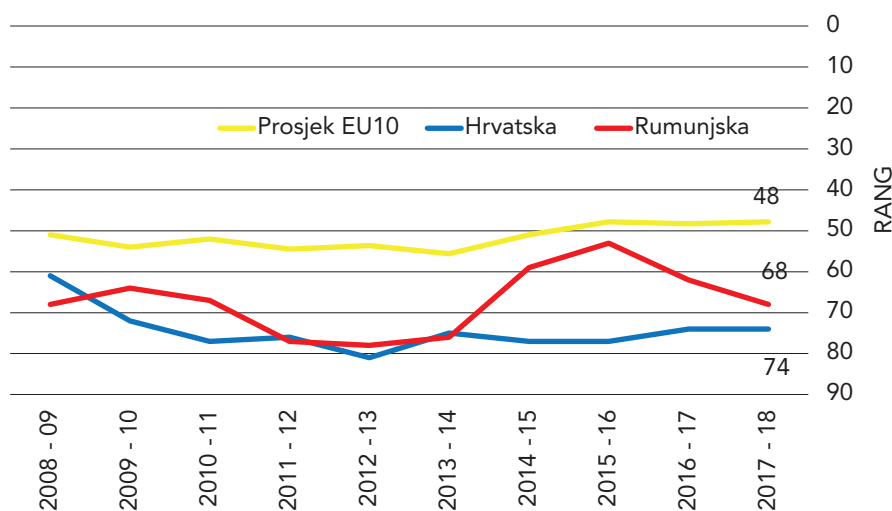
Zaostajanje ranga Rumunjske za prosječnim rangom zemalja EU10 u posljednjih je deset godina bilo kontinuirano i s velikim oscilacijama. Najveće i najmanje zaostajanje za rangom EU10 bilo je isto kao i sami rang, odnosno najmanje zaostajanje (za 5 mjesta) zabilježeno je 2015. godine, a najveće 2012. godine (za 24 mjesta).

Rangovi Rumunjske, Hrvatske i prosjeka EU10 od 2008. do 2018. godine

Izveštaj WEF-a	RANGOVI			ZAOŠTAJANJE RANGA RUMUNJSKE PREMA RANGU EU10 (BROJ MJESTA)	ZAOŠTAJANJE RANGA HRVATSKE PREMA RANGU EU10 (BROJ MJESTA)
	HRVATSKA	RUMUNJSKA	Prosjeak EU10		
2017-18 (rang među 137 zemalja)	74	68	48	+20	+26
2016-17 (rang među 138 zemalja)	74	62	48	+14	+26
2015-16 (rang među 140 zemalja)	77	53	48	+5	+29
2014-15 (rang među 144 zemlje)	77	59	51	+8	+26
2013-14 (rang među 148 zemalja)	75	76	56	+20	+19
2012-13 (rang među 144 zemlje)	81	78	54	+24	+27
2011-12 (rang među 142 zemlje)	76	77	55	+23	+21
2010-11 (rang među 139 zemalja)	77	67	52	+15	+25
2009-10 (rang među 133 zemlje)	72	64	52	+13	+20
2008-09 (rang među 134 zemlje)	61	68	51	+17	+10

Izvor: izvješće WEF-a; obrada: HGK

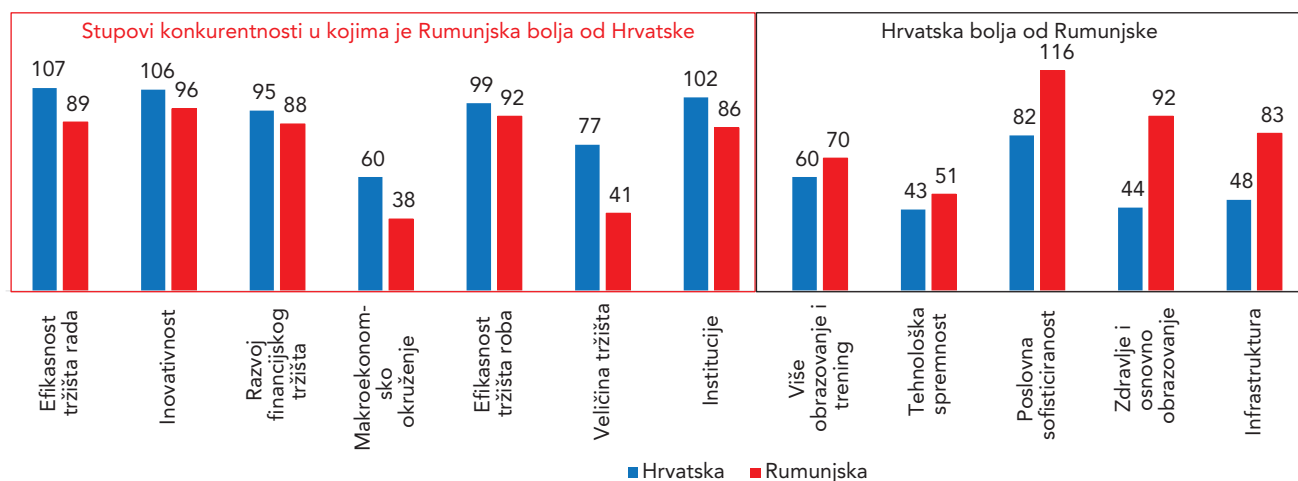
Indeks konkurentnosti, rangovi

Izvor: izvještaji Svjetskog gospodarskog foruma; obrada: HGK

U Rumunjskoj su najbolje ocijenjena područja konkurentnosti u posljednjem izvješću bila Makroekonomsko okruženje i Veličina tržišta, a najlošije Poslovna sofisticiranost te Zdravlje i osnovno obrazovanje. Makroekonomsko okruženje, kao jedan od stupova konkurentnosti, znatno je poboljšalo svoj rang u posljednjih deset godina (skok sa 78. mjesta u 2008. godini na 38. mjesto u 2017. godini). Od ukupno 12 stupova konkurentnosti, Rumunjska je bila bolja od Hrvatske u njih sedam.

Stupovi konkurentnosti Rumunjske i Hrvatske u izvješću za 2017./18., rangovi među 137 zemalja

Izvor: izvješće WEF-a; obrada: HGK

Najveća razlika u rangovima dviju spomenutih zemalja u posljednjem je izvješću, u korist Rumunjske, bila u području Veličine tržišta (razlika 36 mjesta), dok je najveća razlika u korist Hrvatske zabilježena u području Zdravlja i osnovnog obrazovanja (razlika 48 mjesta).

Područja Makroekonomsko okruženje i Veličina tržišta (domaćeg i inozemnog) vrlo su blisko povezana i oba područja općenito znatno pridonose konkurentnosti neke zemlje u smislu povećanja atraktivnosti za inozemne investitore.

Kretanje globalnog indeksa konkurentnosti i stupova konkurentnosti u Rumunjskoj i Hrvatskoj

	RUMUNJSKA		HRVATSKA	
	Među koliko % najboljih na svijetu, raspon kretanja u razdoblju 2008.-2018.g.	Rang 2017./2018. prema rangu 2008./2009.	Među koliko % najboljih na svijetu, raspon kretanja u razdoblju 2008.-2018.g.	Rang 2017./2018. prema rangu 2008./2009.
GCI UKUPNO	38%-54%	stagnacija	46%-56%	pogoršanje
Institucije	58%-81%	stagnacija	55%-74%	pogoršanje
Infrastruktura	59%-83%	poboljšanje	27%-38%	stagnacija
Makroekonomsko okruženje	20%-61%	poboljšanje	37%-76%	stagnacija
Zdravlje i osnovno obrazovanje	45%-67%	pogoršanje	31%-48%	stagnacija
Više obrazovanje i trening	39%-51%	pogoršanje	34%-44%	pogoršanje
Efikasnost tržišta roba	46%-79%	pogoršanje	57%-80%	pogoršanje
Efikasnost tržišta rada	55%-74%	poboljšanje	51%-82%	pogoršanje
Razvoj financijskog tržišta	39%-64%	pogoršanje	47%-69%	pogoršanje
Tehnološka spremnost	33%-44%	stagnacija	27%-35%	stagnacija
Veličina tržišta	30%-31%	stagnacija	49%-57%	pogoršanje
Poslovna sofisticiranost	58%-85%	pogoršanje	54%-67%	pogoršanje
Inovativnost	46%-71%	pogoršanje	37%-77%	pogoršanje

Izvor: Svjetski gospodarski forum; izračun: HGK
Napomena: stagnacija = oscilacije unutar 5 mjesta

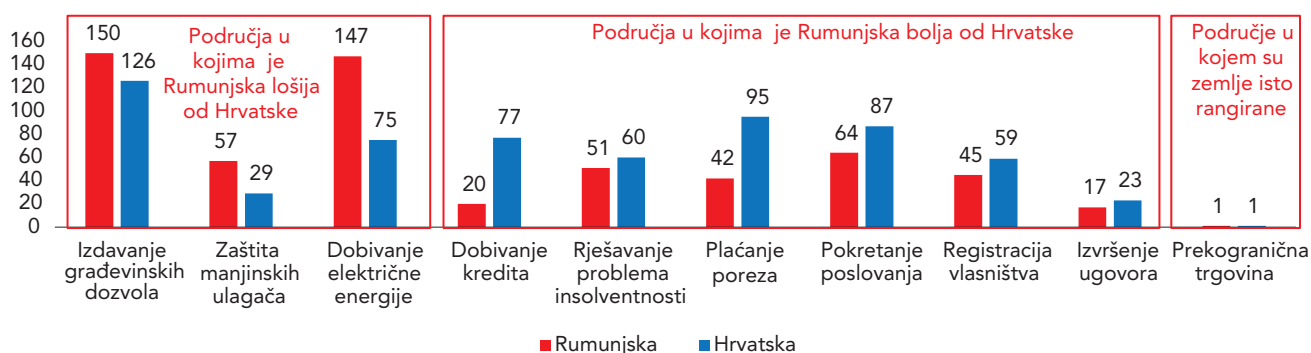
3.2. Lakoća poslovanja (*Doing Business*)

Osim Globalnog indeksa konkurentnosti, dobar alat za ocjenu jednog dijela konkurentnosti jest i istraživanje Svjetske banke o lakoći poslovanja (*Doing Business*), koje je djelomično povezano s Globalnim indeksom konkurentnosti (neki se podaci zajednički koriste).

Naime, ovo istraživanje Svjetske banke otkriva koliko je lako ili teško lokalnom poduzetniku otvarati i voditi SME tvrtke u skladu s važećim propisima. Mjeri i prati promjene u propisima koji utječu na 10 područja u životnom ciklusu poslovanja: pokretanje poslovanja, pribavljanje građevinskih dozvola, priključenje struje, upis prava vlasništva, dobivanje kredita, zaštite manjinskih ulagača, plaćanje poreza, trgovanje preko granica, izvršenje ugovora i rješavanje nelikvidnosti.

Prema Indeksu lakoće poslovanja (*Doing Business*), prema kojem je za 2018. godinu rangirano 190 država svijeta, Rumunjska je bila na 45. mjestu, trećem najlošijem među zemljama EU10, no i šest mjesta bolja od Hrvatske, koja je, dakle, bila lošija od svih pojedinačnih zemalja EU10.

Lakoća poslovanja - područja, rangovi Hrvatske i Rumunjske (izvješće 2018.)

Izvor: Svjetska banka; obrada: HGK

Dakle, i prema tom Indeksu Rumunjska ima umjerenu prednost u odnosu na Hrvatsku kao i kod Globalnog indeksa konkurentnosti Svjetskog gospodarskoga foruma. Ipak, kada se Indeks promatra strukturno po područjima, Rumunjska je u čak šest područja bolja od Hrvatske, u tri lošija, a u jednom ista.

Područje u kojem su obje zemlje iste jest Prekogranična trgovina, u kojem su obje zemlje dobile najbolju moguću ocjenu za neku zemlju, tj. najbolje su rangirane (1). Također, i najlošije ocijenjeno područje, Izdavanje građevinskih dozvola, u obje je zemlje isto, pri čemu je Rumunjska nešto lošije rangirana od Hrvatske.

U odnosu na Hrvatsku, Rumunjska ima najveću prednost u području Dobivanja kredita, gdje je bolje rangirana od Hrvatske za čak 57 mjesta.

4. Zaključno

Rumunjska je na ljestvici konkurentnosti, u posljednjih deset godina (osam godina je bila bolja), bila uglavnom bolje rangirana u odnosu na Hrvatsku, što je zasigurno imalo utjecaja na to da je Rumunjska u tom razdoblju imala i više stope realnoga rasta BDP-a od Hrvatske.

Prema posljednjim projekcijama Europske komisije, Rumunjska će u ovoj godini biti zemlja s drugim najvišim realnim rastom BDP-a među zemljama EU10, dok će Hrvatska imati najniži rast. Za 2019. godinu Rumunjska će također imati drugi najviši rast, a Hrvatska će dijeliti posljednje mjesto s Litvom.

Iako je na ljestvici konkurentnosti Rumunjska bolje rangirana od Hrvatske, u obje zemlje postoje problemi u područjima u kojima poduzetnici očekuju promjene nabolje. U Rumunjskoj se ističu visoke porezne stope, nedovoljno učinkovita državna administracija i ograničen pristup financiranju. Ako će se putem reformi početi rješavati problemi u tim područjima, Rumunjska bi znatnije mogla povećati svoju konkurentnost, a time i gospodarsku situaciju.

Projekcije rasta BDP-a (realne godišnje stope rasta, %)

2018.		2019.	
SLOVENIJA	4,7	SLOVAČKA	4,2
RUMUNJSKA	4,5	RUMUNJSKA	3,9
POLJSKA	4,3	BUGARSKA	3,7
MAĐARSKA	4,0	POLJSKA	3,7
SLOVAČKA	4,0	SLOVENIJA	3,6
BUGARSKA	3,8	LATVIJA	3,3
ESTONIJA	3,7	MAĐARSKA	3,2
ČEŠKA	3,4	ČEŠKA	3,1
LATVIJA	3,3	ESTONIJA	2,8
LITVA	3,1	HRVATSKA	2,7
HRVATSKA	2,8	LITVA	2,7

Izvor: Europska komisija (svibanj 2018.); obrada: HGK

Najproblematičnija područja, poredak prema važnosti

RUMUNJSKA		HRVATSKA
Visoke porezne stope	<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; display: inline-block;">Najvažniji</div> ↓ <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; display: inline-block;">Najmanje važan</div>	Nedovoljno učinkovita državna administracija
Nedovoljno učinkovita državna administracija		Nestabilnost mjera politika
Ograničen pristup financiranju		Kompleksnost poreznih propisa
Neodgovarajuće obrazovana radna snaga		Korupcija
Korupcija		Visoke porezne stope
Neodgovarajuća infrastruktura		Nedovoljan kapacitet za inovacije
Niska radna etika radne snage		Restriktivni radni propisi
Nestabilnost mjera politika		Ograničen pristup financiranju
Nestabilnost Vlade		Neodgovarajuće obrazovana radna snaga
Kompleksnost poreznih propisa		Nestabilnost Vlade
Nedovoljan kapacitet za inovacije		Niska radna etika radne snage
Restriktivni radni propisi		Kriminal i krađa
Inflacija		Neodgovarajuća infrastruktura
Kriminal i krađa		Propisi o stranoj valuti
Loše javno zdravstvo		Loše javno zdravstvo
Propisi o stranoj valuti		Inflacija

Izvor: WEF, obrada: HGK

Prema projekcijama Europske komisije gospodarskoga rasta Rumunjske, uočljiv je snažan gospodarski rast u budućnosti, što mogu iskoristiti i hrvatski poduzetnici. Dakle, hrvatski se poduzetnici imaju priliku pozicionirati na tržištu od oko 19 milijuna stanovnika i s gotovo najbržom prošlogodišnjom stopom rasta BDP-a među članicama EU. Osim toga, Rumunjska je zbog povećane osobne potrošnje važno tržište za plasiranje uvoznih proizvoda (među ostalim i hrvatskih proizvoda), što potvrđuje prošlogodišnji realan rast osobne potrošnje (10,1%), koji je bio kudikamo najviši u cijeloj EU (jedina dvoznamenkasta stopa rasta), kao i visoke stope realnog rasta uvoza roba.

KRATICE

HGK	Hrvatska gospodarska komora
BDP	Bruto domaći proizvod
EU28	Europska unija
EU10	deset zemalja EU: Bugarska, Rumunjska, Češka, Slovačka, Poljska, Mađarska, Litva, Latvija, Estonija, Slovenija
DZS	Državni zavod za statistiku
GCI	Global Competitiveness Index
WEF	World Economic Forum
NKD	Nacionalna klasifikacija djelatnosti
BDV	Bruto dodana vrijednost

Opće napomene:

Ovu analizu izrađuje i za nju je odgovorna HGK. Informacije, mišljenja, analize i zaključci koji se iznose temelje se na javnim statističkim i ostalim informacijama što potječu iz izvora u čiju se potpunost i točnost HGK pouzdaje, ali za koje ne jamči. Utoliko su informacije, mišljenja, analize i zaključci izneseni u ovoj publikaciji podložni promjenama koje ovise o promjenama izvora informacija te o promjenama koje nastupe od trenutka pisanja teksta do njegova čitanja. Ova publikacija ili njeni dijelovi ne mogu se kopirati ili bilo kako drukčije reproducirati bez navođenja izvora.